

TÍÐINDI

KVINNUR HAVA ILT VIÐ AT SLEPPA UPP Á TOPPIN

Føroyingar hava ikki slept siðbundnu kynsyrgjunum enn og tí eru tað lutfalsliga fleiri menn, sum tróna ovast á inntøkulistunum

Danjal av Rana

Eitt, sum stingur í eyguni í yvirlitinum frá skattalistunum, er talið á konufólkum á listanum. Av teimum 552 føroyingunum, sum hava eina skattskylduga inntøku upp á yvir eina millión, eru 22 kvinnur. Tað svarar til sløk fyra prosent. Altso ein av 25, sum tjena yvir eina millión, er kvinna.

Ólavur Ellefsen, formaður í Javnstøðunevndini heldur, at hetta er eitt tekin um ein trupulleika í føroyska samfelagnum.

- Tey, ið fáa hægstu lönirnar, eru í stóran mun tey, sum ráða í samfelagnum. Tí er tað tekin um ein trupulleika, at so fáar kvinnur hava eina høgá lön. Tað vísir, at tað framhaldandi eru menn, ið sita á stýrandi postunum, og er eitt tekin um, at kvinnur hava ilt við at sleppa framat toppinum, sigur hann.

Herfyri var ein samrøða í Sosialinum við Marnu K. Jacobsen, forkvinnu í Demokratía, sum segði, at sonevndna glasloftið var óskalað. Hon vísti til, at tað tykist sera torført hjá kvinnum at koma upp á ovastu rók í politikki í Føroyum. Vit hava havt fáar kvinnuligar floksformenn og enn bara tann eina kvinnuliga lögmannin.

Tølini frá skattalistunum vísa eisini, at tað er ein stórur lönarmunur millum kynini. Einans 22 kvinnur í Føroyum hava eina skattskylduga

inntøku upp á yvir eina millión krónur, meðan tað eru 530 mans við so høgari inntøku. Einans ein kvinna hevur eina inntøku upp á yvir tvær milliónir krónur, mótvegis 60 monnum. 14 føroyingar tjentu yvir triggjar milliónir krónur í fjør, eingin teirra var kvinna.

Skiparnir halda fast í mynstrinum

Ofta verður víst á, at orsökini til, at kvinnur ikki hava líka høgá inntøku, er at tær arbeiða niðurstetta tíð og ofta eru yvirumboðaðar í láglønaryrkjum. Ólavur Ellefsen heldur, at hetta er grundað í føroyskari siðvenju, sum vit ikki eru komin úr enn, hóast samfelagið er moderniserað nakað.

- Tað eru søguligar og samfelagsligar orsøkir til, at kvinnur arbeiða niðurstetta tíð og at kvinnuyrki geva lága lön. Eftir at lönaryrkini tóku seg upp, vóru tað serliga menn, sum gjørdur lön arbeiði uttan fyri heimið, meðan kvinnur gjørdur ólön arbeiði við hús. Hetta eru vit ikki komin burtur úr enn, og vit hava millum annað ásetingar í barsilsskipanini, sum fasthalda hetta mynstrið, sigur hann.

Um vit fara frá skattalistunum og hyggja at yvirlitinum hjá Hagstovuni yvir lönir í Føroyum síðani 2009, sæst sama mynstur. Kvinnurnar eru undirumboðaðar, tá vit tosa um høgá lönir

í Føroyum. Um vit seta markið til 750.000 krónur, so síggja vit framvegis, at stórur munur er á umboðanini hjá kynunum. Í 2009 vóru tað 48 kvinnur, ið høvdu eina samlaða inntøku upp á yvir 750.000 krónur, av 590 fólki tilsamans. Tað svarar til 8,1%. Í 2010 vóru tað 56 kvinnur av 783 fólki (7,2%), í 2011 53 av 885 (6,0%) og í 2012 61 kvinnur av 1059 fólki tilsamans (5,8%). Í 2013 vóru tað 66 kvinnur av 1121 (5,9%), í 2014 83 av 1246 (6,7%), í 2015 95 av 1391 (6,8%) og í 2016 106 av 1458 (7,3%). So lutfallið er tað sama í dag sum í 2010. Meðan lönirnar gerast hægri og talið á høgum lönunum støðugt veksur, eru tað eyðsæð, at kvinnurnar ikki fáa lut í hesum lönarvøkstrinum á sama støði sum menn.

Kvinnurnar eiga umsorganarleiklutin

- Samfelagið væntar í nógv størri mun av kvinnum, at tær átaka sær umsorganarleiklutin, og tað merkir, at nógvar velja ella vera noyddar at arbeiða niðurstetta tíð fyri at fáa familjulívið at hanga saman. Fleiri av siðbundnu kvinnuyrkjunum - at taka ímóti børnum, at ansa eftir børnum og at taka sær av sjúklingum og eldri fólki - vóru fyri ikki so langari tíð síðani ólön arbeiði, og tað hevur tikið tíð at fáa eitt nú jarðarmøður, námsfrøðingar, sjúkraræktarfrøðingar og heilsuhjálparar á sama

lönarstig sum tilsvareandi siðbundin mannfólkarýrki, sigur formaðurin í Javnstøðunevndini.

Sama mynd ger seg galdandi, um vit samanbera tað samlaðu lönargjaldingarnar og talið á lönakarum. Tað vildi nærleggjandi, at kvinnur finga á leið sama part av samlaðu lönargjaldingunum, sum tær eru á arbeiðsmarknaðinum. Men vit eru langt frá eini slíkari støðu.

Tølini hjá Hagstovuni fyri tal á lönakarum og stødd á lönarútgjaldingum, ganga aftur til 1985. Tá vóru kvinnurnar 39,4% av arbeiðsmarknaðinum, men finga 27,9 prosent av lönarkrónunum, sum vóru útgoldnar. Hetta lutfallið heldur sær rimiliga støðugt, meðan

alsamt fleiri kvinnur koma inn á arbeiðsmarknaðin, fram móti nítíárunum. Í 1990 eru kvinnurnar 44 prosent av arbeiðsstyrkini, men fáa 33,6% av lönarútgjaldingunum, men tá byrjar munurin at minka og í 1995 fær kvinnuliga arbeiðsstyrkin, sum er 44,7 prosent, 36,0 prosent av lönargjaldingunum.

Næstu árin veksur munurin tó bara aftur, líka til í 2002, tá kvinnurnar, sum nú eru 45,9 prosent av arbeiðsmarknaðinum, fáa 33,8 prosent av lönargjaldingunum. Seinastu 15 árin hevur lutfallið verið støðugt. Í fjør vóru 48,2 prosent av øllum lönakarunum kvinnur, og finga tær 37,4 prosent av lönargjaldingunum. Men um vit skeita aft-

ur til tølini frá 1985, so er framvegis eitt stort glopp millum lutfallið av kvinnum á arbeiðsmarknaðinum og lutfallið av lönarkrónunum, sum fara til kvinnur.

Ólavur Ellefsen vísir eisini á, sum rætt er, at langt tær flestu av hesum høgum inntøkunum koma úr sjóvinnuni.

- Umframst stjórar og leiðandi starvsfólk á privatum og almennum arbeiðsplássum, er nokk í stóran mun talan um sjófólk, ið fáa hægstu lönirnar, og tað er eitt siðbundið mannfólkarýrki, sigur hann.

Tað kann vera frágreiðingin upp á, at langt tær flestu kvinnurnar, sum tjentu yvir eina millión krónur í fjør, búgva í Tórshavnar kommunu, 16 av 22.